

מד:

עין משפט
גו מצוה

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מסורת הש"ס

(א) ב"ק א' דף ק"ג: ונשין
מלוא, (ב) ונ"י ונ"י מנחה
מט: כ"ה ה"א ונ"י, (ג) ונ"י
ד"ל גובה ויכ"ה ה"א נ"י
כ"ה מ"ה מ"ה ה"א נ"י, (ד)
ד"ל ג"א א"ל, (ה) ל"ק מ"ה
(ו) נ"י ד"ה (ז) ונ"י מ"ה
נ"י: מ' ד"ה ונ"י מ"ה
מ"ה: מ' ד"ה מ"ה, (ח)
(ט) ונ"י מ"ה ב"ק ק"ד: ד"ה
א"ב ונ"י מ"ה מנחה ד"ה
ד"ה: ד"ה א"ל ל"ה,

גליון הש"ס

ה"ה ד"ה ר"ה ר"ה ב"ו ע"ס
ש"ס ל' ר"ק ק"ס ע"ס ח"ה
ע"ס ש"ס ל' כ"ה כ"ה ע"ס
וה"ה מ' ח"ה ל"ה ל"ה ו':

הגהות הב"ח

(א) ת"מ ד"ה ל"ה ל"ה ונ"י
ד"ה ח"ה מ"ה כ"ה כ"ה ע"ס
מ' מ"ה ע"ס ק"ה ע"ס:

רבינו גרשום

דקדק ומכר או הוריש לא
משעבד לבעל חוב, ומכר
ליכא למישעבד חוב, ומכר
משעבד או לא והכא א"כ
אכא מבי מעיד לא צריכא
שמוס דקאמרי עדים דרענא
ביה כפלוני בא"א לוח דלא
הויא ליה קרקע מעטלי
וליהא למישעבד מעטלי
אנכ סקרקעי הקנה לו
משה' מעיד דאין מעטרי
כפלוני ומקשי והכי מצי
לימרי רבין בר אבמיאל
לעיל דלשה' דאין מעיד
גבי פרה וליהי' דאין שלא
באחריות מכו' לו לאו
לאוקמי קמה בעל חובו
קא בעי ודמסתהי' וקאמרי
רב פפא א"כ דאמרי
דבין וכו' ומצאת שאניה
שלי, דאחרית עדים שנוה'ה
ומכרה לו ובא בעל השוה'
ונטלה ממנו חזרו הלוקח
עליו על המוכר והאב' נמי
אכא' מצי מעיד הא אכא'
למישעבד דלמא גולה ולהכי
מעיד לו ולמא בו חזרי דלא
מפיק לה מיערע' מיז' דאי
מפיק לה תואלי' ונמצאת
שאניה שלי בדגלה חזרו
עליו הלוקח ואכא' למישעב'
שכא נונע בעדות הוא
דגולה ואכא' בעדות, הבא
ככא' עסקין, ונ"י
ככרי' בה הלוקח שאניה
פרה בת חמורו כלומר שבת
פרתו היא ולא גולה והאב'
נמי גבי טלית דכרי' זו
רשלו היא ומשום הכי מצי
מעיד דלאו נונע בעדותו
משום הכי נקט אכא' בו
דאצטרוך לן לקמן לימרי
בת חמורו קאמר נמי הבא
אלא משום דקא' דאמר
ליה להכי וביני לך שלא
באחריות, ולא תהור' עלי'
ולא נונע בעדות הוא:

עשה עבדו אפותיקי ומכרו בו, אפילו אי סבר רבא דענדי
כמקרקעי דמי נקט אפותיקי לאשמעינן בין בשטר בין
בעל פה: **שורו** אפותיקי ומכרו בו, הא דלא חשיב מנר כהדי
הקדש דמפקיע מידי שעבוד משום דהקדש מפקיע אפי' אקני ליה
מטלטלין אגב מקרקעי דבה שאין כן
במכר ו: **והוא** דכתב רבא דלא
באסמכתא, מספקא לן אי נמטלטלי
אגב מקרקעי דוקא או אפילו
במקרקעי לחוד: **בגון** שלקח
וטבר אמתא, הוא מלי למיפקר
ליה אפי' בית שדה נמי אלא מגופה
פריך: **דלא** הוא ז"ה ארעא
עלוי'ה, מכאן משונה לאומרי' דמה
שנהו לכמוז דשרשאו ונמתי לו
ארבע אמות בתלמי אע"ג דלית ליה
קרקע משום דאין לך אדס שאין לו
ארבע אמות בחדר ישראל דקרקע
אינה נגולה אי נמי דאין לך אדס שאין
לו ד' אמות לקדו (א) דכחך משמע
דאפשר שאין לו קרקע וכן משמע גפ'
שלישי דקדושין (דף ס' ע"ג) הרי את
מקודשת לי "על גנת שיש לי קרקע
משמע דאפשר שאין לו דוחק להעמיד
גנר שאין לו חלק בחדר ועוד דל"כ
לא יעשה אדס שני שטרי הקנאה
שקראון קנה ארבע אמותיו ונראה
לר"ת דהיינו טעמא כיון שמודה שיש
קרקע ומוז הוא לו בשטרי על יד כמה
קרקע מקנה לחבירו אפילו יש כמה
עדים שמכחישים אותו הרי הודאת
בעל דין כמאה עדים ולא מיישין
למיחוי שקריא כדאשכחנא (לקמן
דף קמ"ט), גבי איסור גירוש דנפק
אודיתא מני איסור ואף על גב שהיה
איסור משקרי' יניחש מהה"ר חוקיקו
דמכל מקום ניחוש הכא דלמא אקני
ליה מטלטלין אגב קרקע והודה שיש
לו מקרקע אע"פ שלא היה לו מעולם
ונראה דטובי האי לא מיישין שמה

בסתמא דלא משתעבדא ליה מאי טעמא
מטלטלי ניהו "ומטלטלי לבע"ה לא
משתעבדי ואע"ג דכתב ליה מגלימא דעל
כתפיה הני מילי דאיתנהו בעיניהו אבל
ליתנהו בעיניהו לא אלא "אפילו עשאו
אפותיקי נמי לא מאי טעמא כדרבא "דאמר
רבא: **עשה** עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב
גובה ממנו ישורו וחמורו אפותיקי "ומכרו אין
בעל חוב גובה ולימנו מאי טעמא האי אית
ליה קלא והא לית ליה קלא וליחוש דלמא
אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי דאמר רבה
ה"א אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי "קני
מקרקעי "קני מטלטלי ואמר רב חסדא והוא
דכתב ליה דלא כאסמכתא ודלא כטופסא
דשטרין הבא במאי עסקינן כגון שלקח ומכר
לאחר וליחוש דילמא "דאיקני "הוא שמעת
מינה "דאיקני קנה ומכר קנה והוריש לא
משתעבד לא צריכא אקאמרי עדים דיעיני
ביה בהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם
והאמר רב פפא אע"ג דאמור רבנן המוכר
שדה לחבירו שלא באחריות ובא בע"ה
וטרפה אינו חוזר עליו נמצאת שאניה שלו
חוזר עליו הבא במאי עסקינן בכמיר בה
שהיא בת חמורו ורב זביד אמר "אפילו
נמצאת שאניה שלו אינו חוזר עליו דא"ל
להכי וביני לך שלא באחריות גופא אמר
רבין בר אבמיאל משמיה דרשמיאל "המוכר
שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה
מפני שמעמידה בפני בעל חובו היכי דמי
א

דמי מעיד כגון שקנה הך פרה ועלית ומד מכרה בפניו דודאי לא ליה בינמי' ולא שערעל ולא שנוה'ה ונ"י מ"ה ע"ס ח"ה
לומר אכתי איכא ליה מישעבד דאקני ליה להך פרה ועלית ומד מכרה בפניו דודאי לא ליה בינמי' ולא שערעל ולא שנוה'ה ונ"י מ"ה ע"ס ח"ה
לך אגב מקרקעי לו נכסי דקנאי דעמיד אגב למיקני וכשלקח הפרה והעלית אחרי כן שמתעבד לו מיד ואכתי אמאי מעיד אלא מדלא
חייש להכי איכא למשמע דמי שכותב כן דהקני האומר לחבירו נכסים שאני עמיד לקנות אני מוכר לך או משעבד לך ואחר כן קנה
ומכר לאחרים או כתב לו דאיקני והוא קנה אחרי כן ומת והוריש לגביו לא משתעבד להאי שכתב לו דאין אדס מקנה לחבירו דבר שלא
בא לידו אע"פ שעמיד לגבא ובעי'ה היא לקמן בפרק מי שמת (קמ"ו) ולא איפשיטא ומשמע מהכא דלא משתעבד: **לא לריבא**, הא דקאמרי
מעיד ולא מיישין ללמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי גון דקאמרי עדים דיענא זיה כו' והלכך לא אקני ליה מטלטלי אגב
מקרקעי שהרי לא היו לו מקרקעי והלכך מעיד דכיון שמכר לו הך פרה ועלית בלא אחריות וגם אין מעמידה בפני בעל חובו לאו
נוגע בעדותו הוא כלל והשתא ממוקמא אפילו בלא לקח ומכר לאלתר, והא דלא קאמר אלא לא צריכא משום דאמורא לא מירך הכי
לעיל אלא סתם הגמרא מירך כן "ושיטתו זו נוהגת ברוב המקומות, ופירש ר"ח דיעיני זיה כהאי דלא הוה ליה ארעא מעולם
צריכי לאסמכתא הכי זה האיש לא נתפרש ממנו מעודו ועד היום וצרי לנו כמה שקנה וכי לא קנה קרקע מעולם לא במתנה ולא
בקניה כגון הא דגרסינן בהש"ש רבה ביבמות (דף פ"ה), שגאת ואחר כך נא צבלה תלא מזה ומזה אמר רב לא שנו אלא שגשגת
כו' ומסקינן בה לא צריכא דלמא תרי ואמרי אן הוינן כהדיה מני נפק ועד השתא ואחון לא ידעימון ליה כו': **נמצאת שאניה שלו**,
שהעיד עדים שגולה המוכר ומכרה לו ובא בעל השדה ונטלה ממנו חזרו לוקח על המוכר ולא הויא מכירה כלל דבשלמא היכא דטרפה
בעל חוב הויא מכירה דעביד אינש דזינן ארעא ליומי' בשביל פירות יוס אחד כדאמרין בבבא מציעא (דף ק"ג) ופירות שאכל שלו הן
כדאמר שמואל בפרק שנים אוחזין בטלית (שם דף ט"ו), בעל חוב גובה את השבח שנת אין פירי לא אכל לוקח מגולן אמר התם (דף ק"ד):
המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאניה שלו אמר שמואל מעות יש לו שנת אין לו לוקח אלא הדרא ארעא והדרי פירי וכל השבח והלכך
כיון דלא מריות מידי לאו מכר הוא כלל, והכא נמי גבי מעיל וטלית אמאי מעיד הא איכא למימר דנוגע בעדותו הוא דניחא ליה למוכר
דמיקו ביד לוקח דאי מופיק ליה מיניה מערער צדיקס שמעידין שהיא של מערער הרי נמצאת שאניה שלו שמוכר אלא גולה מהאי
מערער ומכרה ליה ויחזור לוקח עליו דמוכר ואף על גב דשלא באחריות מכר: ומשני במכיר בה, הלוקח מקנה מעודה בפני עדים
שהפרה זו נת פרטו של מוכר היא ולא גולה מעולם וכן העלית נארג צביות והודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואידך מערער בעי
לאפקוע מיניה בעדי שקריס או טועים בין צהמת המערער לצהמת המוכר דהשתא לא הדר לוקח עליה דמוכר כיון דמודה דשלו הימה
והלכך מעיד לו מוכר לפסול עדיו של מערער דלאו נונע בעדותו הוא, והא דנקט חמורו ולא נת פרטו משום דלקמן (מה) אמרינן הכי: **ורב
זביד אמר**, אף על גב דליתו מכיר בה שהיא בת חמורו מעיד לו עליה דלפילו ודאי גולה אינו חוזר עליו דלמא ליה להכי וביני לך כו':
א

קבא א מ"י פיר' מל' מל' ה"ל ב' סתם
עשין ל' טועי' פיר' מ' ק' טע' פ' א'
ק' טע' פ' א'
קבא ב מ"י ס' ה"ל א' סתם
ס' טועי' פיר' מ' ק' טע' פ' א'
ק' טע' פ' ג'
קבא ג מ"י ס' טועי' פ' א'
ס' טע' פ' א' ונ"ה א"ס
ע' טע' פ' א' ונ"ה א"ס
קבא ד מ"י ס' ה"ל א'
טועי' פ' א' ס' טע' פ' א'
קבא ה מ"י ס' טועי' פ' א'
מכרה ה"ל א' סתם
לדין ק' טועי' פיר' מ' ק' טע' פ' א'
דכא טע' פ' ה'
קבא ו מ"י ס' טועי' פ' א'
עדות ה"ל א' סתם
לדין ק' טועי' פיר' מ' ק' טע' פ' א'
טע' פ' טו:

רבינו גרשום

אבל פרה ועלית דודאי אגב
מכר לו (א) בעי' להדי' מ' ר'א
מייבטי' כסתמא
היכא ריש' לו מטלטלין
סתם ודאי שיעבדן לבעל
חובו אחרת מזה וטלית
דדאי אגב מכר לאחר לא
לבעל חוב ליה מטלטלי
לבעל חוב לא משתעבד
אלא אפי' היכא דרענא
אפותיקי לפרה ועלית לבעל
חובו לא משתעבד לא
כדבא וכו', וז"ל ה"א אכא' מצי
נשעה אפותיקי לבעל חובו
אית ליה קלא אלא אביעי
לוי' לזביתו משה' בעל
חוב גובה הימנו ואינו סעיד
לבעל חובו ששעבדו לבעל
בעל חובו אבל פרה וטלית
לית ליה קלא ולא הוה
לית לאפותיקי ארעתי ולא
מיי' ושיטה אין גובה
מזה ולהכי מצי מעיד דאין
מעיד בפני בעל חובו ולא
נוגע בעדותו הוא: ומקשי
בפרה וטלית אמאי מעיד
וניתוש דלמא אקני לו
לבעל חובו מטלטלי אגב
מקרקעי שרי' משעבדי'ם
לו וכו' ונראה משמע
ליקח חזרו ומכרו וכו'
מעיד ללוקח שחן שלו
נוגע בעדות הוא מפני
ששעבד בפני בעל חובו,
ומאן ל' ומסתהי' לבעל
חובו דאמר אבא אקני ליה
רבא ומכר רב תורא והוא
דכתב ליה בהשקתה לו
אנכ קרקע דלא באסמכתא
כלומר שלא בהנאי רותבין
לו ולא כטופסא דשטרא
כלומר לא כטו כשרתא שטר
ומפקי' דאין אדס יביל
לגבתי' באותו שטר אלא
במכר כל השטרות שחן
עיי' ריבון וכתב ליה הכי
משעבד ליה רבין הוא
דלא מצי מעיד דנוגע הוא
דמסתין בפני בעל חובו,
הבא ככא' עסקין רבני
מכר לו כגון שלקחן בפניו
ומכר לאלתר דלא משעבדין
לבעל חובו ולהכי מעיד:
ומקשי' וניתוש דלמא חובו
כתב ליה בשטר לבעל חובו
דקנאי דאיקני דמשמע ל
מה שאני עתיד לקנות היא
משעבד לך ואכתי אמאי
מצי מעיד אפי' כשלקח
בפניו מלא חיישי' להכי
ומצי מעיד שמת' מיה
דריבא דכתב לבעל חובו
דאיקני יהא משעבד לך